

วิธีการศึกษาและรวบรวมข้อมูล

ลักษณะของประชากรที่เป็นตัวอย่าง

ในการศึกษาเรื่อง ปัจจัยทางเศรษฐกิจ สังคม และประชากรที่มีอิทธิพลต่ออายุแรกสมรสของคนไทยในชนบทนี้ ได้อาศัยข้อมูลจากการวิจัยในโครงการวิจัยต่อเนื่องระยะยาวเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ และประชากรในประเทศไทย ในปี พ.ศ. ๒๕๑๒ ในส่วนที่เป็นการศึกษาวิจัยในเขตชนบท คำเนินการโดยสถาบันประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

โครงการวิจัยต่อเนื่องระยะยาวเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ และประชากรในประเทศไทยนี้ ได้แบ่งเขตการวิจัยออกเป็น ๒ ส่วน คือ การวิจัยส่วนที่เป็นเขตเมือง โดยหมายถึง เขตเทศบาลทั่วประเทศ และการวิจัยส่วนที่เป็นเขตชนบท ซึ่งหมายถึงส่วนอื่น ๆ นอกเหนือไปจากเขตเมือง โครงการวิจัยต่อเนื่องระยะยาว ๆ ในส่วนที่เป็นเขตชนบทนี้ ได้สุ่มตัวอย่างจากอำเภอต่าง ๆ ทั่วประเทศ ยกเว้นอำเภอชายแดนที่มีหมู่บ้านกระจัดกระจาย ไม่มีทางคมนาคมที่คณะนักสำรวจจะเดินทางไปถึงในเวลาจำกัด อำเภอที่มีการปฏิบัติการของผู้ก่อการร้าย และสี่จังหวัดชายแดนภาคใต้ซึ่งได้แก่ จังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาส และสตูล โดยได้ทำการสุ่มตัวอย่างมาเป็นจำนวนประมาณ ๑,๕๐๐ ครัวเรือน

สำหรับข้อมูลที่ใช้ในการศึกษารั้งนี้ ได้อาศัยข้อมูลจากการวิจัยในเขตชนบทซึ่งได้ดำเนินการวิจัยระหว่างเดือนเมษายน ถึงเดือนพฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๑๒ โดยนิสิตทั้งในชั้นปริญญาบัณฑิตและมหาบัณฑิต ซึ่งได้ผ่านการอบรมในหน้าที่พนักงานสำรวจจากสถาบันประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ทำการสัมภาษณ์หัวหน้าครัวเรือนชายและภรรยา และสตรีที่สมรสแล้วทุกคนในครัวเรือนที่ตกเป็นตัวอย่างอายุไม่เกิน ๖๐ ปี เกี่ยวกับลักษณะโดยทั่วไป

ทางด้านสังคม เศรษฐกิจ และประชากร

ในการสุ่มตัวอย่าง ได้จัดแบ่ง การสุ่มตัวอย่างสำหรับการวิจัยในเขต
ชนบทเป็น ๓ ชั้น โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบการจับกลุ่มอย่างมีระบบ

ชั้นแรก เป็นการสุ่มตัวอย่างระดับอำเภอ ได้แบ่งอำเภอในประ
เทศไทยออกเป็น ๑๕ กลุ่ม ตามลำดับความเป็นเมือง โดยได้ลำดับอัตรา
ส่วนของจำนวนประชากรที่ประกอบอาชีพทางการเกษตร ต่อจำนวนประชากร
ในวัยทำงานทั้งหมดในเขตอำเภอนั้น ๆ ในชั้นนี้ได้สุ่มตัวอย่างมากลุ่มละ ๑
อำเภอ

ชั้นสอง เป็นการสุ่มตัวอย่างระดับหมู่บ้าน ได้ทำการสุ่มตัวอย่าง
หมู่บ้านจากอำเภอที่ตกเป็นตัวอย่างมาอำเภอละ ๓ หมู่บ้าน

ชั้นสาม เป็นการสุ่มตัวอย่างระดับครัวเรือน โดยวิธีการสุ่มเป็น
ระบบ (Systematic) ซึ่งได้ทำการสุ่มตัวอย่างครัวเรือนของหมู่บ้านที่ตก
เป็นตัวอย่างมาหมู่บ้านละประมาณ ๓๕ ครัวเรือน

ด้วยวิธีการดังกล่าวโดยย่อแล้วนี้ จากผลการวิจัยในเขตชนบทของ
ประเทศไทยในโครงการวิจัยต่อเนื่องระยะยาว ๆ นี้ ได้ครัวเรือนตัวอย่าง
ทั้งสิ้น ๑,๔๗๖ ครัวเรือน จาก ๔๕ หมู่บ้าน ของ ๑๕ อำเภอทั่วประเทศ
ดังมีรายชื่อต่อไปนี้

๑. อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย
๒. อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่
๓. อำเภอสามเงา จังหวัดตาก
๔. อำเภอบางเขน จังหวัดพระนคร
๕. อำเภอคลองขุ่น จังหวัดชนบุรี
๖. อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี
๗. อำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี
๘. อำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี

- ๕. อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่
- ๑๐. อำเภอฉวาง จังหวัดนครศรีธรรมราช
- ๑๑. อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์
- ๑๒. อำเภอชุมพวง จังหวัดนครราชสีมา
- ๑๓. อำเภอปางศิลาทอง จังหวัดกำแพงเพชร
- ๑๔. อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม
- ๑๕. อำเภออำนาจเจริญ จังหวัดอุบลราชธานี

วิธีการสำรวจ

ดังนี้

การสัมภาษณ์ ให้พนักงานสำรวจทำการสัมภาษณ์ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

- ชาย
- ๑. ถ้าในครัวเรือนมีคุณสมบัติเพียงคนเดียว ให้สัมภาษณ์สามี
 - ๒. ถ้าในครัวเรือนไม่มีคุณสมบัติเลย ให้สัมภาษณ์หัวหน้าครัวเรือน (เจ้าบ้าน) โดยไม่คำนึงถึงเพศและอายุ
 - ๓. ถ้าในครัวเรือนมีคุณสมบัติ ๒ คน หรือมากกว่านั้น ให้เลือกสัมภาษณ์สามีคนหนึ่งตามเกณฑ์ดังนี้ ตามลำดับ คือ
 - ก. สัมภาษณ์สามีที่เป็นเจ้าบ้านที่มีอายุต่ำกว่า ๖๐ ปี และกำลังอยู่กับภรรยา
 - ข. ถ้าเจ้าบ้านไม่มีคุณสมบัติตามข้อ ๓. (ก) ให้สัมภาษณ์ชายที่มีอายุต่ำกว่า ๖๐ ปี แต่งงานแล้ว และอยู่กับภรรยาโดยพิจารณาว่าเป็นบุคคลที่มีความสำคัญต่อการทำมาหากินของครัวเรือน มากกว่าคู่สามีภรรยาอื่น ๆ (ไม่นับเจ้าบ้าน)
 - ค. ถ้าไม่สามารถกำหนดได้ว่า ผู้ใดมีความสำคัญต่อการทำมาหากินของครัวเรือน ให้สัมภาษณ์ชายที่

ชายที่อาวุโสสูงสุดแต่ไม่เกิน ๖๐ ปี แต่งงานแล้ว
และอยู่กับภรรยา

หญิง

ให้สัมพันธภรรยาของชายที่ถูกสัมภรณ์และหญิงทุกคนใน
ครัวเรือนที่มีอายุต่ำกว่า ๖๐ ปี เกษสมรสแล้ว ไม่ว่า
สถานภาพสมรสจะเป็นเช่นไรก็ตาม เช่น หม้าย หรือ
แยกกันอยู่ก็ตาม

ลักษณะงานประชากรณาของประชากรตัวอย่าง

ประชากรตัวอย่างที่เลือกศึกษาในครั้งนี้ เป็นตัวอย่างที่ได้จากการสำรวจของงานวิจัยในโครงการวิจัยต่อเนื่องระยะยาว เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ และประชากรของประเทศไทยในส่วนที่เป็นการวิจัยในเขตชนบท ของสถาบันประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และประชากรที่เลือกมาศึกษานั้นเลือกมาเฉพาะประชากรที่เกณฑ์การสมรสแล้ว ทั้งชายและหญิง ไม่ว่าจะสถานภาพสมรสในขณะศึกษาจะเป็นเช่นใด

ลักษณะเกี่ยวกับอายุแรกสมรสโดยทั่ว ๆ ไป พบว่าประชากรตัวอย่างที่เป็นชายส่วนใหญ่มีอายุแรกสมรสอยู่ระหว่างช่วงอายุ ๒๕ - ๒๙ ปี คือมีอยู่ประมาณร้อยละ ๒๖.๐ ของประชากรชายที่ตกเป็นตัวอย่างทั้งหมด ในช่วงอายุที่มีคนสมรสมาก รองลงมาคือระหว่าง ๒๑ - ๒๒ ปี ซึ่งจะถึงร้อยละ ๒๑.๗ และในช่วงอายุ ๒๓ - ๒๔ ปี มีร้อยละ ๑๘.๘ สำหรับสตรีตัวอย่างโดยทั่ว ๆ ไป พบว่าจะมีอายุแรกสมรสต่ำกว่าชายประมาณ ๓.๕ ปี คือส่วนใหญ่จะมีอายุแรกสมรสอยู่ในช่วงระหว่าง ๑๗ - ๑๘ ปี ซึ่งมีประมาณร้อยละ ๒๔.๓ กลุ่มอายุรองลงมาที่สตรีทำการสมรสมากคือระหว่าง ๑๘ - ๒๐ ปี ซึ่งมีประมาณร้อยละ ๒๖.๕ ในช่วงอายุแรกสมรสที่สูงขึ้นไปจะมีจำนวนประชากรหญิงตัวอย่างที่ทำการสมรสลดลงตามลำดับ ซึ่งจะเห็นว่าประชากรหญิงตัวอย่างที่มีอายุแรกสมรส ๓๐ ปีขึ้นไปนั้นมีน้อยมาก เพียงร้อยละ ๒.๗ เท่านั้น ซึ่งน้อยกว่าในช่วงอายุแรกสมรส ๑๕ - ๑๖ ปีเสียอีก (ตารางที่ ๑)

ตารางที่ ๑ อัตราส่วนร้อยละของเพศหญิงและชาย จำแนกตาม
อายุแรกสมรส

อายุแรกสมรส (ปี)	อัตราส่วนร้อยละ	
	หญิง	ชาย
ต่ำกว่า ๑๕	๐.๗ (๕)	* กิ (๘)
๑๕ - ๑๖	๑๐.๓ (๑๓๗)	๑.๑ (๑๕)
๑๗ - ๑๘	๒๘.๓ (๓๗๖)	๕.๕ (๗๕)
๑๙ - ๒๐	๒๖.๕ (๓๕๓)	๑๓.๕ (๑๘๐)
๒๑ - ๒๒	๑๔.๕ (๑๙๘)	๒๑.๗ (๒๘๕)
๒๓ - ๒๔	๘.๘ (๑๑๗)	๑๙.๕ (๒๖๔)
๒๕ - ๒๙	๖.๘ (๘๑)	๒๒.๐ (๒๙๓)
๓๐ ขึ้นไป	๒.๗ (๓๖)	๕.๕ (๑๓๑)
ไม่ทราบ	๐.๕ (๑๓)	๕.๖ (๗๕)
รวม	๑๐๐.๐ (๑๓๓๐)	๑๐๐.๐ (๑๓๓๐)

* กิ ตัวอย่างในประเภทนี้มีผู้น้อยกว่า ๕ ราย